

הידושיין ח

שוה כסף כספ / פדיון עבד עברי

[ל"ב]

איכא דאמרי בכל דהו נמי פליגי:

רב יוסף: שוה כסף הרי הוא כספ. מה כסף דקייץ, אף שוה כסף נמי דקייץ.

אמר רב יוסף מנא אמינא לה: לגבי פדיון עבד עברי:

דתניא לפיהם ישיב מיתר גאולתו מכסף מקנתו - בכסף הוא נקנה ואינו נקנה

בתבואה וכלים - ומוכיח מדוע אינן בר פדיון, למרות ששווה כסף כספ, כדלהלן:

ואי דלית בהו שוה פרוטה - אפי' כסף נמי לא.

אלא דאית בהו שוה פרוטה וכיון דלא קייצי לא דהיינו שאינו קונה בתבואה וכלים עד

שיקצוץ.

(דחיה 1) רבה - ה"ק בתורת כסף הוא נקנה ואין נקנה בתבואה וכלים:

דהיינו חליפין¹, כדכתיב לגבי בועז "שלף איש נעלו" משמע אפילו תבואה, אבל בעבדים לא

מועיל. אמנם רב נחמן לומד שכל דבר מלמדנו שהכל נקנה במנעל, אבל בפירות אינן עושים

קנין חליפין מיישב באופן אחר:

(דחיה 2) אלא לעולם דלית בהו שוה פרוטה - לא מיעביא כסף דאי אית ביה

שוה פרוטה אין, אי לא -לא, אבל תבואה וכלים אימא מדמקרבא הנאתייהו, ר"ל

מזומנים לאוכלם, גמר ומקני נפשיה קא משמע לן.

אמר רב יוסף מנסה להביא ראיה אחרת: מנא אמינא לה:

דתניא 'עגל זה לפדיון בני', 'טלית זה לפדיון בני' - לא אמר כלום .

'עגל זה בחמש סלעים לפדיון בני', 'טלית זה בחמש סלעים לפדיון בני' בנו פדויו.

למה לא אמר כלום ?

רב יוסף : דשוי חמש סלעים אבל כיון דלא קייצי לא .

(דחיה)לא לעולם דלא שוי, וכגון דקביל כהן עילויה כלומר שם לעצמו וקבל עליו כשווה

חמש סלעים.

כי הא דרב כהנא² שהיה כהן שקיל סודרא מבי פדיון הבן אמר ליה 'לדידי חזי לי

חמש סלעים'³דווקא הוא דגברא רבה הוא ומבעי ליה סודרא ארישיה אבל כולי

עלמא לא, ל"כ הא דמר בר רב אשי זבן סודרא מאמימיה דרבה מקובי שוי עשרה

בתליר:

התקדשי לי במנה ונתן לה דינר - מנה סתם / מנה זו / מונה והולך

אמר רבי אלעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים - מאי

טעמא כיון דאמר לה מנה ויהא לה דינר, כמאן דאמר לה על מנת דמי, ואמר רב

הונא אמר רב כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. [לקמן (ט) פסקה הגמרא שכן

הלכה]

להלן, קושית הגמרא עליו מהברייתא, שמשמע מהרישא, שאינה מקודשת עד שיתן לה

כל הסכום שהתנה ליתן. להלן שני תירוצים:

מיתיבי התקדשי לי במנה:

[רישא] והיה מונה והולך ורצה אחד מהן לחזור אפילו בדינר האחרון הרשות

בידו.

[סיפא] אמר לה התקדשי לי במנה זו:

ונמצא מנה חסר דינר או דינר של נחשת כגון שלא הכירה בו, שנתן לה בלילה אי נמי

דאשתכח לה ביני זוזי - אינה מקודשת .

דינר רע, כגון דנפיק על ידי הדחק - הרי זו מקודשת ויחליף .

(תירוצ 1.) הכא במאי עסקינן דאמר במנה זו, שדעתה על כולה, למרות שמופיע בסיפא

המקרה של 'מנה זו' - רישא וסיפא דאמר במנה זו ופרושי קא מפרש :

[רישא] רצה אחד מהן לחזור אפי' בדינר האחרון הרשות בידו כיצד כגון [סיפא]

דאמר לה במנה זו.

ורצה לומר שזה מוכרח שבשניהם מדובר ב'זו', שאל"כ מה בא הסיפא ללמדנו, שהרי אפילו

במנה סתם אינה מקודשת, וכ"ש בסיפא ב'זו' שאינה מקדושת. אבל הגמרא דוחה את

ההוכחה כדלהלן:

סיפא לגלוי רישא - שלא תאמר רישא במנה זו אבל במנה סתם הוו קידושיין, תנא

סיפא במנה זו מכלל דרישא במנה סתם ואפילו הכי לא הוו קידושיין.

(תירוצ 2.) רב אשי אמר מונה והולך שאני דדעתה אכוליה ר"ל שאפילו שאמר סתם,

כיוון שהתחיל למנות, היא סומכת דעתה על כל המנא, אבל כשלא מונה מקודשת בסתם .

[עד כאן דף ח עמוד א]

מקדש במשכון

אמר רבא אמר רב נחמן אמר לה 'התקדשי לי במנה' והניח לה משכון עליה אינה

מקודשת - מנה אין כאן הלכך משכון אין כאן שלא נתן לה במתנה. [לקמן (ט) נפסק

להלכה]

אבל אם זה במשכון דאחרים שהיה ל"א בידו שהלווה לאחר מקודשת, שהמשכון עצמו קנוי

לה - דאמר רבי יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר לגבי השבת המשכון

ולך תהיה צדקה אם אינו קונה צדקה מנין? מכאן לבעל חוב שקונה משכון .

בני רב הונא בר אבין זבון ההיא אמתא על מנת שישלמו בפריטי של

נחושת, שעבד כנעני נקנה בכסף. לא הוו בהדייהו⁴ כסף אותיבי נסכא עליה, לסוף אייקר

אמתא אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו פריטי אין כאן נסכא אין כאן והמוכר יכול

לחזור בו .

זרקה כסף קידושיין לים / הניח לפניו

ת"ר 'התקדשי לי במנה' נטלתו וזרקתו לים או לאור או לכל דבר האבד

אינה מקודשת - החידוש הוא לא מיעביא שדיתניהו קמיה שהניחה במקום שמור

דלא הוו קידושיין, אבל זרקתו לים או לאור אימא כיון דמיתייבא בהו לשלם את דמיו,

גמרה דעתה קדושי קדיש נפשה, והא דקא עבדא הכי⁵ לאבד סברא איבדקיה להאי

גברא אי רתחנא הוא או לא קמ"ל שאינה מקודשת.

¹ דהוי מתנה אע"פ שנתן ע"מ להחזיר אבל הכא גבי פדיון לא היה שוה אותו סודר חמש סלעים ומתחילה כשנתן לו לא יצא ידי נתינה:

² לא תוספות ד"ה משכון דאחרים וכדרכי יצחק. אע"ג דרבי יצחק איירי במשכון שלא בשעת

הלוואתן [שהשליח ב"ד משכון, שוודאי כדי לגבות ממנו לקוח] מצינו למימר כיון דבעל חוב קונה

משכון שלא בשעת הלוואה קנין גמור עד שיפדה בשעת הלוואה נמי אלם שיעבדיה לחשב ממון

לקדש בו האשה ולקנות בו עבדים וקרקעות וכן צריך לפרש בפ' השולח (גיטין דף לז. ושם)

בההיא דאמר המלוה על המשכון אינו משמט ומפרש התם משום דקני ליה כרבי יצחק ... ה"פ

התם כיון דקני ליה שלא בשעת הלוואתו לגמרי סברא הוא דיקנה הוא בשעת הלוואתו שלא

ישמט דחשיב של אחיך בידך ...וכן יש לפרש פרק כל שעה (פסחים דף לא: ושם) בההיא

דישראל שלהו את העובד כוכבים על חמצו אחר הפסח עובר לרבי מאיר ומפרש התם משום

דקנה ליה כר' יצחק וכיון דקני ליה כרבי יצחק שלא בשעת הלוואתו בשעת הלוואתו קני ליה נמי

לענין דקרינן ליה שלך אי אתה רואה:

³ תוספות ד"ה ומאי ניהו חליפין. אין עבד עברי נקנה בחליפין ולא קונה עצמו בחליפין דמה

שהוא קונה בכסף נפקא לן מהאי קרא דמכסף מקנתו לקמן (דף יד:) אבל עבד כנעני נקנה

בחליפין כדנתי בפ' השולח (גיטין דף לט:)[לגבי שכיב מרע שהיה עומד למות ועשה קנין

חליפין לעבדו, שהעבד יקנה את עצמו, וטעה לעשות עם כליו] גבי שקל כומתא ושדא בה אמר

לה קני האי וקנה נפשו ומשמע משום דהויא ליה כליו של מקנה לא עשה ולא כלום אבל בכליו

של קונה קנתה ומתורת חליפין משמע ולא בתורת כסף וכך פירש רבינו חננאל שם.

⁴ תוספות ד"ה רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן. משמע הכא דרב כהנא היה כהן ותימה

דבסוף אלו עוברין (פסחים דף מט.) משמע דלא היה כהן דקאמר אי לאו דנסיב כהנתא לא

גליא [לגבי ישראל הנושא כוהנת] (1)וי"ל דתרי רב כהנא הוו אי נמי(2) י"ל דבשביל אשתו היה

לוקח כדאשכחן בפרק הזרוע (חולין דף קלב.) רב כהנא אכל בשביל אשתו..

⁵ תוספות ד"ה אבל כולי עלמא לא. וא"ת מאי טעמא דלא מהני מי גרע ממתנה ע"מ להחזיר דאמרין לעיל (דף ו:) דשמה מתנה וי"ל דאין הכי נמי דמיגרע גרע דהתם איכא דבר חשוב

קידושין ח

כמה מקרים שיש לדון בהם האם נחשבים שהאשה מינתה אחר שליח לקבלת

קידושה

להלן, מביאה הגמרא שתי ברייתות לגבי אדם שנתן מנה לאשה, ואמרה לו שיתן לאחר
שיש לדון האם נחשב שמינתה אותו לשליח קבלה או שהיא מתכוונת לשחק בו. ובנוסף
יתבאר החידוש של כל המקרים.

[1] תנו רבנן התקדשי לי במנה:

תנן לאבא ולאבין^{לב} כלומר תן מעותיך לאחרים שאיני רוצה - **אינה מקודשת** - החידוש
[אבא], אפילו לאביה לא גמרה דעתה להקדש לו.

על מנת שיקבלום לי, מקודשת כשקבלו את המנה. והחידוש [אבין], למרות שאינו קרוב
לה, מ"מ מנתה אותו לשליח.

[2] התקדשי לי במנה:

תנן לפלוני - אינה מקודשת.

על מנת שיקבלם לי - מקודשת.

וצריכא ללמד אבא ואבין ופלוני, כדלהלן:

דאי אשמעינן אבא ואבין - התם על מנת שיקבלום לי הוּוּ קידושין, דסמכה דעתה
עיליהו שיעשו שליחותאי, אבל פלוני לא.

ואי אשמעינן פלוני - הכא הוא דכי אמרה תנן לפלוני לא הוּוּ קידושין, דלא מקרבא
דעתה לגביה למיתבה ליה במתנה, אבל אבא ואבין דמקרבא דעתה לגבייהו,
אימא במתנה ייביתיה ניהלייהו,

לכן, צריכא את שתי הבריות.

סלע – זוכה בקידושה מדין חצירה

ת"ר התקדשי לי במנה:

תנן על גבי סלע שאינה שלה - **אינה מקודשת**,

ואם היה סלע שלה^{לי} - מקודשת.

בעי רב ביבי סלע של שניהם מהו? תיקו

התקדשי בככר – תנהו לכלב / לעני

התקדשי לי בככר:

תנהו לכלב - אינה מקודשת.

ואם היה כלב שלה מקודשת – בהנאה זו שהכלב שלה אוכל היא מתקדשת.

בעי רב מרי כלב רץ אחריה מהו?

בההוא הנאה דקא מצלה נפשה מיניה גמרה ומקניא ליה נפשה או דלמא מצי
אמרה ליה מדאורייתא חיובי מחייבת לאצולן

תיקו

התקדשי לי בככר:

תנהו לעני - אינה מקודשת אפילו עני הסמוך עליה - אמרה ליה כי היכי דמחייבנא
ביה אנא, הכי מחייבת ביה את.

[עד כאן דף ח עמוד]

^{לב} תוספות ד"ה תנן לאבא או לאבין אינה מקודשת. ואם תאמר הא אמרין לעיל (דף ו:): תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת ויש לומר דלא דמי דהתם שהתחילה היא בדבר איכא למימר דדעתה להתקדש אבל הכא שהוא אמר לה תחילה התקדשי לי והיא משיבה תנן למי שתרצה איכא למימר דאין דעתה להתקדש אלא היא משטה בו ואינה חוששת:
ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^{לי} תוספות ד"ה אם היה סלע שלה מקודשת. פי' בקונטרס דחצירה קונה לה ולא נהירא דאם כן מאי בעי סלע של שניהם מהו פשיטא דאינה קונה כיון דהוא חצר של שניהם. ונראה לפרש דהכא הטעם אין תלוי בקנין חצירה [ר"ל אפילו שהבעל הניח לתוך חיקה, כיוון שאמרה לו להניח על גבי הסלע, הרי היא מוכיחה שאינה רוצה להתקדש לו - רא"ש] אלא כשהסלע שלה סמכה דעתה ובשאינו שלה לא סמכה דעתה ובעי כשהסלע של שניהם אי סמכה דעתה או לא: